Sveriges advokatsamfund

Stockholm den 9 november 2026

R-2026/1627

Till Justitiedepartementet
Ju2026/01671

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 7 juli 2026 beretts tillfälle att yttra sig över delbetänkandet Tillträdesförbud (SOU 2026:48).

Sammanfattning

Advokatsamfundet, som även hänvisar till sina tidigare remissyttranden avseende vistelseförbud i andra sammanhang,[1] tillstyrker betänkandets förslag i vissa delar. Advokatsamfundet anser att de förändringar i lagstiftningen som föreslås bör göras inom ramen för reglerna om tillträdesförbud. Advokatsamfundet avstyrker emellertid förslaget såvitt avser införandet av presumtionsregel och möjlighet till interimistiska beslut. Advokatsamfundet avstyrker vidare de föreslagna förändringarna i riskbedömningen. Däremot har Advokatsamfundet ingen erinran mot betänkandets förslag om att låta fler lokaler omfattas av regleringen.

Synpunkter

Advokatsamfundet delar utredningens bedömning att det utgör ett allvarligt samhälleligt problem att ett stort antal brott begås med koppling till handeln och de konsekvenser som detta på olika sätt får för de drabbade. Straffrättsliga reformer och införanden av förbud för enskilda individer måste emellertid vila på ett gediget

[1] Se exempelvis Advokatsamfundets remissyttrande den 20 oktober 2023 över departementspromemorian Vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser (Ds 2023:17), samt den 29 augusti 2025 över betänkandet Tryggare idrottsarrangemang (SOU 2025:46).

Laboratoriegatan 4, Box 27321, 102 54 Stockholm
Tfn 08-459 03 00, advokatsamfundet.se, info@advokatsamfundet.se

underlag och föregås av noggranna analyser av behov, ändamålsenlighet, effektivitet och proportionalitet. Inte minst när förändringarna, som i detta fall, riskerar att innebära ytterligare begränsningar i personers grundlagsskyddade rörelsefrihet. Av utredningens bedömda konsekvenser framgår att förändringarna förväntas leda till en något minskad brottslighet och positiva effekter för det brottsförebyggande arbetet. Det framkommer dock att det är väldigt svårt att få en välgrundad uppfattning om vad de sammantagna effekterna på brottsligheten skulle bli. I utredningen dras den försiktiga slutsatsen att den förbudsgrundande brottsligheten kan antas minska i någon mån, men att den närmare omfattningen svårligen kan bedömas. Vidare kommer förslaget innebära ökade kostnader för vissa myndigheter. Att det i betänkandet inte har kunnat fastställas att de föreslagna lagstiftningsåtgärderna kommer få betydande positiva effekter på problematiken, talar för att den förslagna lagstiftningen vare sig kan anses nödvändig eller effektiv. I vart fall är det viktigt att bibehålla en rimlig avvägning mellan de motstående intressen som gör sig gällande.

Förändringar bör ske i reglerna om tillträdesförbud

Utredningen föreslår att förändringar bör ske i reglerna om tillträdesförbud och inte i regleringen om olaga intrång. En ändring av straffbestämmelsen om olaga intrång skulle enligt utredningen ge upphov till flertalet frågor, bland annat beträffande hur länge besluten ska gälla, vem som ska vara behörig att meddela besluten, hur besluten ska göras kända för den berörde, om det ska uppställas krav på att det finns goda skäl för åtgärden och om besluten bör kunna överprövas. Det väcks också frågor om i vilken utsträckning det ska uppställas krav på beslutens utformning. En utvidgad bestämmelse om olaga intrång skulle dessutom ge ägaren ett straffrättslig skydd mot att dennes bestämmanderätt över lokalen överträds. Det innebär i praktiken att enskilda skulle få makt att utfärda privata normer som staten sedan skyddar med straffrättsliga medel.

Mot bakgrund av detta instämmer Advokatsamfundet i utredningens bedömning, dvs. att starka skäl talar emot att utvidga kriminaliseringen av olaga intrång. Om förändringar i lagstiftningen överhuvudtaget ska ske, bör detta i stället ske inom ramen för den nuvarande regleringen.

En presumtionsregel

Utredningen föreslår att den nuvarande regeln om att tidigare brottslighet särskilt ska beaktas vid riskbedömningen, ska ersättas av en presumtionsregel. Presumtionsregeln ska gå ut på att den som har begått brott i eller i anslutning till en lokal som omfattas av lagen, efter en ansökan eller anmälan med anledning av brottet ska meddelas tillträdesförbud om brottet kan påverka den verksamhet som bedrivs där och inte särskilda skäl talar mot ett förbud.

I detta sammanhang vill Advokatsamfundet särskilt understryka vikten av objektiva och tydliga kriterier. Det är viktigt att en proportionalitetsbedömning görs i varje enskilt fall och att den individuella prövningen kvarstår. Advokatsamfundet instämmer i utredningens konstaterande att det kräver att skuldfrågan avseende brottet eller brottsligheten är fastställd genom en fällande dom, ett godkänt strafföreläggande eller ett beslut om åtalsunderlåtelse, eller att det annars bedöms stå klart att ett brott har begåtts.

Riskbedömning

Utredningen föreslår en förändring vad gäller riskbedömningen. I dagens lagstiftning ska riskbedömningen grundas på särskilda omständigheter. Risken ska vara klar och konkret för att en person kommer att begå brott på platsen eller allvarligt trakassera någon. Enligt utredningen har detta resulterat i en relativt restriktiv tolkning av aktuell bestämmelse. Utredningen föreslår därför dels att kravet på särskilda omständigheter och på att det måste föreligga risk för allvarliga trakasserier tas bort, dels att det anges att förbud också kan meddelas om det finns risk för att personen i fråga väsentligen stör verksamheten.

Advokatsamfundet är av uppfattningen att den föreslagna riskbedömningen kan ge upphov till oönskade rättssäkerhetsbrister. Att kravet på särskilda omständigheter tas bort, kan resultera i att en mindre nyanserad prövning görs och kan även innebära risk för godtycklighet. Att det inte längre skulle krävas allvarliga trakasserier, utan endast trakasserier, kan också leda till oklarheter och gränsdragningsproblem. Detsamma gäller innebörden av att någon väsentligen stör verksamheten. Sammanfattningsvis är Advokatsamfundet av uppfattningen att den nuvarande ordningen bättre balanserar de motstående intressena.

Interimistiska beslut

Ytterligare en av de större förändringarna som utredningen föreslår är införandet av möjligheten till interimistiska beslut.

Enligt Advokatsamfundet riskerar detta att innebära att beslut fattas utifrån ett ofullständigt underlag och att personen inte får samma möjlighet att bemöta anklagelserna. Det kan även innebära att en person drabbas av ett felaktigt förbud under en period om det visar sig att beslutet senare upphävs. Möjligheten till interimistiska beslut väcker en del frågor; såsom exempelvis hur stark bevisning som krävs, hur snabbt får personen möjlighet att bemöta anklagelserna, i vilken form ska ett bemötande ske, liksom hur snabbt ett beslut kan överklagas och överprövas.

Enligt förslaget ska det bedömas stå klart att personen har begått en straffbelagd gärning i eller i anslutning till lokalen. Det ska också vara sannolikt att åklagaren kommer att meddela ett beslut om tillträdesförbud, vilket betyder att det ska vara sannolikt dels att övriga brottsförutsättningar (t.ex. kravet på uppsåt) är uppfyllda, dels att brottet kan påverka verksamheten.

Enligt Advokatsamfundet kan det vara svårt för en polisman att göra denna bedömning på plats med hänsyn till alla omständigheter som ofta måste tas i beaktande. Det kan också vara svårt att få fram fullständig information gällande om det finns eller inte finns särskilda skäl mot ett förbud. Det kan vara en svår gränsdragning kring vad som utgör ”klara fall”. Därtill gäller ett beslut om tillträdesförbud omedelbart enligt dagens reglering, vilket talar för att det inte är nödvändigt att införa en möjlighet till att fatta interimistiska beslut.

Fler lokaler och områden utan förändringar

Avslutningsvis föreslår utredningen att fler lokaler ska omfattas av lagen. Advokatsamfundet vill i detta sammanhang påpeka att det av förutsebarhetsskäl är viktigt att det tydligt framgår vilka lokaler som faktiskt omfattas av bestämmelsen. Utredningens bedömning att lagen inte bör avse gallerior eller köpcenter, framstår som välavvägd. Detta eftersom sådana platser kan vara nödvändiga att passera och en del allmänna kommunikationsmedel kräver att man går igenom sådant område. Det kan också vara en plats att mötas, demonstrera eller utöva andra grundlagsstadgade fri- och rättigheter.

I övrigt har utredningen gjort bedömningen att straffskalan för överträdelser av tillträdesförbud inte bör ändras, vilket idag är böter eller fängelse upp till sex månader. Utredningen har vidare gjort bedömningen att det inte bör införas en möjlighet att besluta om förbud enligt tillträdesförbudslagen för personer under 15 år samt att den längsta giltighetstiden för tillträdesförbud inte bör förlängas. Advokatsamfundet delar dessa bedömningar.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander